

«Πλαίσιο προτάσεων και κατευθύνσεων για την εκπαιδευτική λειτουργία και τη διαχείριση της ύλης του Δημοτικού Σχολείου διαρκούς της πανδημίας Covid – 19»

Πλαίσιο εισήγησης

Η πολλαπλή ψυχοκοινωνική και συναισθηματική υποστήριξη των μαθητών/μαθητριών λόγω της μακράς εξέλιξης της πανδημίας Covid – 19 θεωρείται σημαντική, προκειμένου να διαχειριστούν αποτελεσματικά τα νέα δεδομένα της καθημερινότητάς τους και συνεπώς να προσαρμοστούν στις ιδιαίτερες δύσκολες επικρατούσες συνθήκες.

Επομένως, πρωταρχικός και θεμελιώδης στόχος είναι η αναγνώριση, έκφραση και διαχείριση συναισθημάτων με στόχο την προαγωγή της ψυχικής υγείας και της ψυχικής ανθεκτικότητας στο πλαίσιο της σχολικής ζωής, δηλ. δίνεται έμφαση σε προγράμματα και δράσεις που αφορούν σε συναισθηματικές δεξιότητες, αντιμετώπισης αγχογόνων καταστάσεων και διαχείρισης κρίσιμων καταστάσεων. Άλλωστε η ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων όπως η επικοινωνία και η θετική αλληλεπίδραση με τα άλλα μέλη της σχολικής κοινότητας, η ικανότητα συνεργασίας, η ενσυναίσθηση, η προσαρμοστικότητα, η ευελιξία και η ικανότητα επίλυσης προβλημάτων σε έναν κόσμο που συνεχώς μεταβάλλεται αποτελούν ισχυρό πυλώνα της σύγχρονης εκπαιδευτικής διαδικασίας, δεδομένου της ύψιστης παιδαγωγικής αξίας που έχουν, οι αλληλεπιδραστικές κοινωνικές διεργασίες, η ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων και η ψυχοσυναισθηματική ενδυνάμωση των μαθητών/τριών. Οι συγκεκριμένοι παράγοντες συμβάλλουν στην ανάπτυξη αισθήματος ασφάλειας στους μαθητές και τις μαθήτριες, στην εποχή της πανδημίας.

Ως εκ τούτων, ο/η εκπαιδευτικός Δημοτικού Σχολείου προτείνεται κατά τη συγκεκριμένη συγκυρία των συνθηκών που επικρατούν λόγω της πανδημίας Covid - 19, να ενεργεί πρωτίστως με παιδαγωγική ευρύτητα, αποτελεσματικότητα και ευελιξία, ενδυναμώνοντας τις κοινωνικές, συναισθηματικές και γνωστικές δεξιότητες και συμβάλλοντας στην ολιστική ανάπτυξη των μαθητών/τριών τους.

Στο πλαίσιο αυτό, για κάθε περίπτωση και σε συνδυασμό με τα ηλικιακά και μαθησιακά χαρακτηριστικά των παιδιών αλλά και με τις επικρατούσες συνθήκες τόσο στη σχολική τάξη/μονάδα όσο και στο οικογενειακό περιβάλλον, ο/η εκπαιδευτικός αξιοποιεί και επιλέγει από ένα ευρύ φάσμα στρατηγικών, κατάλληλες μεθόδους διδασκαλίας, μάθησης επικοινωνίας και συνεργασίας με τους/τις μαθητές/μαθήτριές του/της.

Ειδικότερα, στον γνωστικό τομέα και τη διαχείριση της διδακτέας ύλης με τη διαγνωστική αξιολόγηση οι εκπαιδευτικοί μπορούν, μέσω κατάλληλων προφορικών ή γραπτών ερωτήσεων και διαλόγου που αναπτύσσουν στις τάξεις τους, να διαπιστώσουν το βαθμό επίτευξης των στόχων των μαθημάτων της αντίστοιχης τάξης αλλά και το επίπεδο των γνώσεων και ικανοτήτων που έχουν κατακτήσει οι μαθητές/τριες και τα συνήθη «λάθη» που κάνουν ώστε να διαμορφώσουν ένα διαφοροποιημένο πλαίσιο διδασκαλίας και μάθησης.

Σε κάθε περίπτωση, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να διαφοροποιηθούν από τις παρακάτω προτάσεις-κατευθύνσεις, ανάλογα με τις ιδιαίτερες μαθησιακές και γνωστικές συνθήκες που επικρατούν στις τάξεις - τμήματά τους, κατόπιν της διαγνωστικής αξιολόγησης που προβαίνουν σε τακτικά χρονικά διαστήματα, προκειμένου να διαπιστώσουν το αντίστοιχο γνωστικό και μαθησιακό επίπεδο των μαθητών/τριών τους, δηλαδή τις απαραίτητες προαπαιτούμενες γνώσεις που πρέπει να έχουν από την προηγούμενη ύλη, ώστε απρόσκοπτα και αποτελεσματικά να μπορούν να συνεχίσουν τη διδασκαλία των μαθημάτων στο υπόλοιπο διάστημα της τρέχουσας σχολικής χρονιάς.

Για το σκοπό αυτό, μπορούν να αξιοποιηθούν τα αντίστοιχα σχολικά εγχειρίδια, δραστηριότητες από τα εμπλουτισμένα σχολικά εγχειρίδια, το φωτόδενδρο ή δραστηριότητες, ασκήσεις και εργασίες που θα δημιουργήσουν οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί, αξιοποιώντας όλες τις προσεγγίσεις που προβλέπονται από το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) και τα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών (ΑΠΣ) καθώς και οι οδηγίες για τη διαχείριση της ύλης σύμφωνα με την Φ.20/118927/Δ1/10-9-20 «Οδηγίες διδασκαλίας της Γλώσσας, των Μαθηματικών, των Κοινωνικών και Φυσικών Επιστημών στα Δημοτικά σχολεία κατά το σχολικό έτος 2020-2021»

Με βάση τα παραπάνω θεωρούμε αναγκαία και σημαντικά για το επόμενο χρονικό διάστημα και έως τη λήξη της σχολικής χρονιάς, ανά τάξη και στα παρακάτω γνωστικά αντικείμενα, τα ακόλουθα:

Γλώσσα δημοτικού σχολείου

Γενικά:

Η διδασκαλία του μαθήματος της γλώσσας στο Δημοτικό αποσκοπεί στην ανάπτυξη της ικανότητας των μαθητών να χειρίζονται με επάρκεια και αυτοπεποίθηση, συνειδητά, υπεύθυνα, αποτελεσματικά και δημιουργικά τον γραπτό και τον προφορικό λόγο, ώστε να συμμετέχουν ενεργά στη σχολική κοινότητα και την ευρύτερη κοινωνία τους.

Επομένως, σε κάθε τάξη και έως τη λήξη του τρέχοντος σχολικού έτους, προτείνεται στο γλωσσικό μάθημα να δοθεί έμφαση:

α. Στην ανάπτυξη της αναγνωστικής ικανότητας και ιδιαιτέρως στην κατανόηση του κειμένου.

β. Στην παραγωγή (με ικανοποιητική επάρκεια στην τυπική οργάνωση κάθε κειμενικού είδους, καθώς και στα γλωσσικά μέσα που χρησιμοποιούνται ως δομικά στοιχεία για τη σύνθεσή της) συγκεκριμένων κειμένων σε διαφορετικό επικοινωνιακό πλαίσιο κάθε φορά, με βάση τα είδη λόγου/κειμενικά είδη που έχουν ήδη διδαχθεί ή πρόκειται να διδαχθούν.

γ. Στα γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα: σημεία στίξης, τονισμός λέξεων, διάκριση των μερών του λόγου και η λειτουργία τους, βασικοί ορθογραφικοί κανόνες (καταληκτική ορθογραφία), παραγωγή και σύνθεση λέξεων, χρόνοι και κλίση του ρήματος ενεργητικής και παθητικής φωνής, γένη και κλίση ουσιαστικών και επιθέτων, αντωνυμίες (π.χ. προσωπικές, κτητικές, αόριστες, οριστικές), βασική σύνταξη πρότασης και βασικά σχήματα λόγου (παρομοιώσεις, μεταφορές, προσωποποιήσεις), δευτερεύουσες προτάσεις.

δ) Όσον αφορά την ορθογραφία και το λεξιλόγιο, εκτός των ασκήσεων/εργασιών που περιέχονται στα εγχειρίδια, η διδασκαλία τους να ενσωματώνεται στη γλωσσική διδασκαλία με κάθε ευκαιρία και σύμφωνα με τις προτεραιότητες της κάθε ενότητας και να δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στις περιπτώσεις των συχνών και κοινών σφαλμάτων. Επισημαίνεται, ότι τις περισσότερες φορές γίνεται σύνδεση του λεξιλογίου με την ορθογραφία, έτσι ώστε οι λεξιλογικές δραστηριότητες να λειτουργούν ταυτόχρονα και ως ορθογραφικές.

Αναλυτικότερα:

Α' τάξη:

Ολοκλήρωση της ενσυνείδητης επεξεργασίας γραμμάτων - δίγραφων και συμπλεγμάτων, κατανόηση κειμένου, σύνθεση προτάσεων με λέξεις, σιωπηρή ανάγνωση απλών κειμένων, αφήγηση του περιεχομένου ενός κειμένου, εισαγωγή σε τύπους κειμένων και σε γλωσσικές

πράξεις χρήσης του λόγου ανάλογες με την περίσταση, παραγωγή προφορικού λόγου και γραπτού λόγου με βάση τα βιώματα, τις γνώσεις και τα αναγνώσματα.

Επίσης, να δοθεί έμφαση στην ανάγνωση κειμένου με σχετική ευχέρεια και κατανόηση του κειμένου (ακόμα και αν το κείμενο έχει έκταση μιας μικρής παραγράφου) και στην κατάκτηση του μηχανισμού γραφής προκειμένου για την παραγωγή γραπτού κειμένου με νόημα (χρήση της βασικής συντακτικής δομής και βασικού λεξιλογίου ακόμα και αν το κείμενο αφορά μιας μικρής παραγράφου 4-5 σειρών). Γιατί γραφή σημαίνει παραγωγή κειμένων και ανάγνωση σημαίνει κατανόηση κειμένων.

Β΄ Τάξη

Κειμενικό επίπεδο

Παραγωγή γραπτού λόγου: επιστολές, μηνύματα συμβατικού και ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Κατανόηση και παραγωγή αφηγηματικού κειμένου, αφήγηση γεγονότος, είδησης, προφορική και γραπτή έκφραση συναισθημάτων. Κατανόηση κατευθυντικού λόγου (προφορικού και γραπτού): Οδηγίες χρήσης/ κατασκευής, κανόνες παιχνιδιού.

Λεξικογραμματικό επίπεδο

Διάκριση: των/τον, τις/της/στις, -ω ρήματος από το -ο ουσιαστικού, -οι πληθυντικού αρσενικών, -η θηλυκού και -ι ουδετέρου. Κλίση θηλυκών ουσιαστικών σε -ου, ουδετέρων ουσιαστικών σε -ο, -ι, -μα και επιθέτων σε -ος, -η, -ο. Αναγνώριση, χρήση και κλίση του ρήματος: έχω. Κλίση ρημάτων α΄ συζυγίας σε -ω (διάκριση καταλήξεων: -ώνω, -εύω), αναγνώριση και χρήση του Παρατατικού και του Αορίστου. Λέξεις που δηλώνουν συναίσθημα. Ομάδες λέξεων. Υπώνυμα, υπερώνυμα.

Γ΄ τάξη:

Κειμενικό επίπεδο

Αναφορικός Λόγος: Αφήγηση: διήγηση εμπειριών και γεγονότων, αναζήτηση και παροχή πληροφοριών, αναδιήγηση ιστοριών, σύνδεση συμβάντων μιας αφήγησης με βάση τον χρόνο και τις αιτίες, συμπλήρωση μιας ημιτελούς ιστορίας, έκφραση συναισθημάτων σε μια αφήγηση, πρόβλεψη για την εξέλιξη της πλοκής μιας ιστορίας, διατύπωση (προφορικά και γραπτά) σε πλάγιο λόγο ενός διάλογου, αφήγηση σε αλληλεπίδραση με τα μέλη μιας ομάδας, συγκέντρωση πληροφοριών και αναφορά σε ήθη και έθιμα. Κατευθυντικός Λόγος: Οδηγία, Επιχειρηματολογία: εκτέλεση αλλά και σύνταξη οδηγιών, επιχειρηματολογία για τις επιλογές σε διάφορες περιστάσεις, σύνταξη προσκλήσεων ανάλογα με τον παραλήπτη, έκφραση και συζήτηση διάφορων απόψεων σχετικά με γεγονότα, διατύπωση ερωτήσεων για τη συλλογή πληροφοριών, σύνταξη ανακοινώσεων.

Λεξικογραμματικό επίπεδο

Οριστικό - αόριστο άρθρο. Η λειτουργία του επιθέτου σε περιγραφικά κείμενα, το επίθετο πολύς, αριθμητικά επίθετα, υπερθετικός βαθμός επιθέτου. Διάκριση Παρατατικού - Αορίστου, η προστακτική Ενεστώτα και Αορίστου, ο Μέλλοντας Συνοπτικός και ο Εξακολουθητικός, μετοχές ενεργητικής φωνής. Ευθύς και πλάγιος λόγος. Σημεία στίξης: ερωτηματικό, αποσιωπητικά, θαυμαστικό, εισαγωγικά, διπλή τελεία, παύλα. Ορθογραφία του καταληκτικού μέρους των ουδέτερων ουσιαστικών σε -είο, των θηλυκών ουσιαστικών σε -ισσα, των ρημάτων σε -ίζω, -ώνω, -αίνω, καταλήξεις μετοχών (-ώντας/-οντας). Εκφράσεις, παράγωγες/ σύνθετες λέξεις με τις λέξεις «αέρας», «ήλιος», «τύχη». Ομόηχες λέξεις.

Δ΄ τάξη:

Κειμενικό επίπεδο

Κατανόηση και παραγωγή εικονογραφημένης ιστορίας και μετατροπή της σε κείμενο. Κατανόηση και παραγωγή κειμένων ταξιδιωτικού περιεχομένου (πληροφορίες σε χάρτη, ταξιδιωτικός οδηγός και κάρτα, ταξιδιωτικό ημερολόγιο).

Λεξικογραφματικό επίπεδο

Η λειτουργία των αναφορικών, αορίστων και οριστικών αντωνυμιών. Η χρήση των συνδέσμων (χρονικών, συμπλεκτικών, αναφορικών). Ουδέτερα ουσιαστικά σε -ος. Κλίση και λειτουργία Μέλλοντα. Αόριστος ανωμάλων ρημάτων. Το επίθετο ο πολύς, η πολλή, το πολύ. Παραθετικά επιθέτων. Εκφράσεις, παράγωγες/ σύνθετες λέξεις με τις λέξεις «γλώσσα», «γράμματα» και «γη». Κυριολεξία – μεταφορά.

Ε' τάξη:

Επεξεργασία αφηγηματικών και περιγραφικών κειμένων: δημοσιογραφικά άρθρα, εγκυκλοπαιδικά άρθρα, επιστημονική ιστορική περιγραφή, ιστορικές περιγραφές, λογοτεχνικές αφηγηματικές περιγραφές, ομιλία σε εκδήλωση, ενημερωτικά κείμενα.

Γραμματική: υποθετικές προτάσεις (διάκριση υπόθεσης - απόδοσης), η λειτουργία και η κλίση των χρόνων του μέλλοντα και η διάκριση τρόπου ενέργειας (εξακολουθητικός – συνοπτικός – συντελεσμένος μέλλοντας), η λειτουργία των επιρρηματικών προσδιορισμών χρόνου, η διάκριση καταφατικής -ερωτηματικής - αρνητικής πρότασης, η λειτουργία των τελικών και των αποτελεσματικών προτάσεων, οι αντωνυμίες, ο σχηματισμός των παραθετικών επιθέτων και επιρρημάτων, η διαφοροποίηση ενεργητικής και παθητικής σύνταξης, η διαφοροποίηση ονοματικής και ρηματικής φράσης και η λειτουργία των άρθρων.

Επεξεργασία οδηγιών και κατασκευών (κατευθυντικός λόγος): περιγραφές παιχνιδιών, κανόνες επιτραπέζιων παιχνιδιών, περιγραφές κατασκευών και οδηγίες κατασκευών.

Γραμματική: η λειτουργία των εγκλίσεων μέσω της επεξεργασίας οδηγιών παιχνιδιών, η λειτουργία των απρόσωπων ρημάτων, η λειτουργία της ενεργητικής και παθητικής σύνταξης, και η συντακτική και σημασιολογική ιδιαιτερότητα του μετασχηματισμού από τη μία σύνταξη στην άλλη, η ολοκλήρωση της διδασκαλίας της χρήσης του κόμματος ε αναφορά στις αναφορικές προτάσεις, η κλίση λόγιων επιθέτων.

Επεξεργασία επιχειρηματολογικών κειμένων (κατευθυντικός λόγος): ενημερωτικά κείμενα – ειδήσεις, επιφυλλίδες και απόψεις, διαφημιστικά κείμενα και προγράμματα τηλεόρασης. **Γραμματική:** η πραγματολογική, συντακτική και σημασιολογική διαφοροποίηση μεταξύ ευθέος και πλάγιου λόγου, η λειτουργία των απλών και επαυξημένων προτάσεων, η λειτουργία των αιτιολογικών προτάσεων, ο λόγιος σχηματισμός του παρατατικού των ρημάτων σε -ούμαι και του ρήματος εγγυώμαι, καθώς και ο σχηματισμός του παρατατικού και αορίστου λόγιων σύνθετων ρημάτων με το -άγω.

Στ' τάξη:

Συνειδητοποίηση των ιδιαιτεροτήτων της δομής διαφόρων ειδών κατευθυντικών κειμένων: λογοτεχνικό-αφηγηματικό κείμενο, οδηγίες-κανόνες, ειδησεογραφική περιγραφή. **Γραμματική:** μεταβατικά και αμετάβατα ρήματα, Υποκείμενο-Ρήμα-Αντικείμενο / Υποκείμενο-Ρήμα-Κατηγορούμενο, αντωνυμίες (λειτουργία και κλίση), χρονικοί και τοπικοί προσδιορισμοί, η γενική και η αιτιατική ως προσδιορισμοί, λόγιοι σχηματισμοί ρημάτων.

Συνειδητοποίηση και επανάληψη των ιδιαιτεροτήτων της δομής αφηγηματικών και περιγραφικών κειμένων: λογοτεχνικές αφηγήσεις, αυθεντικές συνεντεύξεις, άρθρα-παρουσιάσεις, προσωπικές μαρτυρίες, εικονογραφημένη ιστορία, διάφορα ενημερωτικά

κείμενα (ανακοίνωση, αφίσα, πρόσκληση, πρόγραμμα), παρουσιάσεις και κριτικές θεαμάτων. **Γραμματική:** παρατακτική - υποτακτική σύνδεση, ασύνδετες προτάσεις, ευθύς και πλάγιος λόγος, εναντιωματικές προτάσεις, λειτουργίες της γενικής πτώσης, λόγιοι και ανώμαλοι σχηματισμοί επιθέτων, χρονικοί προσδιορισμοί, επιθετικοί προσδιορισμοί (επίθετα και παθητικές μετοχές), ενεργητική - παθητική σύνταξη, αιτιολογικές προτάσεις, λόγιοι σχηματισμοί ρημάτων.

Συνειδητοποίηση και επανάληψη των ιδιαιτεροτήτων της δομής των επιχειρηματολογικών κειμένων: αποσπάσματα από παιδικό ημερολόγιο, άρθρο, αφίσα

Γραμματική: απρόσωπα ρήματα, απλή – επαυξημένη πρόταση, ονοματική -ρηματική φράση, διαφορές στη λειτουργία μεταξύ απλής και επαυξημένης πρότασης και μεταξύ ονοματικής και ρηματικής φράσης, τελικές προτάσεις, αποτελεσματικές προτάσεις, σύνθετα ρήματα με εσωτερική αύξηση, κανόνες μονοτονικού.

Μαθηματικά δημοτικού σχολείου

Γενικά:

Η διδασκαλία του μαθήματος της μαθηματικών στο Δημοτικό αποσκοπεί στην απόκτηση βασικών μαθηματικών γνώσεων και ικανοτήτων, την καλλιέργεια της μαθηματικής γλώσσας ως μέσου επικοινωνίας, την κατανόηση στοιχειωδών μαθηματικών μεθόδων, την εξοικείωση με τη διαδικασία παραγωγής συλλογισμών και την αποδεικτική διαδικασία, την ανάπτυξη στρατηγικών επίλυσης προβλημάτων, τη δυνατότητα εφαρμογής και χρήσης των μαθηματικών μέσα στο σχολείο αλλά και έξω από αυτό και τέλος στην καλλιέργεια θετικής στάσης απέναντι στα μαθηματικά. Τα προηγούμενα αναδεικνύουν τη βασική στόχευση που είναι η ανάδειξη του *μαθηματικού γραμματισμού*. Πρόκειται για την ικανότητα του/της μαθητή/τριας να αναλύει, να ερμηνεύει, να κατανοεί το κοινωνικό του/της περιβάλλον και να λαμβάνει αποφάσεις, χρησιμοποιώντας ως εργαλείο τα μαθηματικά.

Οι βασικές θεματικές περιοχές και τα περιεχόμενα γύρω από τα οποία αναπτύσσονται οι βασικοί στόχοι του μαθήματος των μαθηματικών για τις μικρές τάξεις του Δημοτικού είναι: οι αριθμοί και οι πράξεις τους, η άλγεβρα, ο χώρος-η γεωμετρία και οι μετρήσεις και επιπροσθέτως στις μεγάλες τάξεις τα Στοχαστικά Μαθηματικά.

Αναλυτικότερα:

Α΄ τάξη

Στους αριθμούς και τις πράξεις τους: Η ολοκλήρωση της απαγγελίας, της ανάγνωσης, της γραφής και της διάταξης των φυσικών αριθμών μέχρι 10, το 20 και κατόπιν μέχρι το 100.

Η ανάλυση και η σύνθεση των φυσικών αριθμών μέχρι το 10 και το 20. Η εκτέλεση των πράξεων της πρόσθεσης και της αφαίρεσης με φυσικούς αριθμούς μέχρι το 20 και κατόπιν απλές πράξεις έως το 100 (της μορφής $20 + 30 = 50$, κλπ.). Η εξοικείωση με καταστάσεις επανάληψης ίσων ποσοτήτων και διαμερισμού (μερισμού).

Στη γεωμετρία: Ο προσανατολισμός στον χώρο, η κίνηση σε τετραγωνισμένο χαρτί. Η αναγνώριση, η ονομασία και η ταξινόμηση των βασικών γεωμετρικών σχημάτων και στερεών. Οι χαράξεις πάζλ, μωσαϊκών, σχημάτων, πλακόστρωτων. Εισαγωγή στη συμμετρία.

Στις μετρήσεις: Εισαγωγή και πρώτη επαφή στις έννοιες του χρόνου, της μάζας και του μήκους.

Β΄ τάξη

Στους αριθμούς και τις πράξεις τους: Οι αριθμοί και οι πράξεις των φυσικών αριθμών αρχικά μέχρι το 100 και κατόπιν οι απλές πράξεις μέχρι το 1.000. Ο πολλαπλασιασμός και ως επαναλαμβανόμενη πρόσθεση, οι νοερόι πολλαπλασιασμοί (προπαίδια) και τα γραπτά οριζόντια γινόμενα. Η έννοια του διαμερισμού (μερισμού), που παραπέμπει στη διαίρεση.

Στη γεωμετρία: Ο σχεδιασμός, η αναπαραγωγή γεωμετρικών σχημάτων και η αναγνώριση των χαρακτηριστικών των σχημάτων αυτών. Ο σχεδιασμός ευθύγραμμων τμημάτων και ευθειών. Η αναγνώριση και η διάκριση των γεωμετρικών στερεών (κύβος, τριγωνική πυραμίδα, ορθογώνιο παραλληλεπίπεδο, κύλινδρος και σφαίρα).

Στις μετρήσεις: Η μέτρηση μήκους και επιφανειών με συμβατικές και αυθαίρετες μονάδες μέτρησης. Η μέτρηση του χρόνου (η ώρα «ακριβώς» και η ώρα «και μισή»), και της μάζας.

Γ' τάξη

Στους αριθμούς και τις πράξεις τους: Οι αριθμοί και πράξεις των φυσικών αριθμών μέχρι το 1.000 και κατόπιν μέχρι το 10.000. Η εισαγωγή στα κλάσματα, οι κλασματικές μονάδες, οι κλασματικοί αριθμοί και τα ισοδύναμα κλάσματα. Η εισαγωγή στους δεκαδικούς αριθμούς και η αξία θέσης των ψηφίων στους δεκαδικούς αριθμούς. Οι πράξεις της πρόσθεσης και της αφαίρεσης στους δεκαδικούς αριθμούς.

Στη γεωμετρία: Η περιγραφή, η αναπαραγωγή και ο σχεδιασμός βασικών γεωμετρικών σχημάτων και στερεών. Οι χαράξεις με διαβήτη και χάρακα. Οι κάθετες ευθείες, η ορθή γωνία. Η συμμετρία, η αναγνώριση συμμετρικών σχημάτων, η εύρεση του άξονα συμμετρίας και η χάραξη συμμετρικών σχημάτων.

Στις μετρήσεις: Οι βασικές μονάδες μέτρησης μήκους, χρόνου και μάζας και η χρήση τους.

Δ' τάξη

Στους αριθμούς και τις πράξεις τους: Οι αριθμοί και πράξεις των φυσικών αριθμών αρχικά μέχρι το 10.000 και κατόπιν απλές πράξεις μέχρι το 1.000.000. Τα δεκαδικά κλάσματα, η διαχείριση δεκαδικών αριθμών, οι πράξεις της πρόσθεσης και της αφαίρεσης στους δεκαδικούς αριθμούς.

Στις μετρήσεις και τη γεωμετρία: Η μέτρηση του μήκους, της επιφάνειας, του χρόνου, της μάζας και διαισθητικά της χωρητικότητας. Οι κάθετες και οι παράλληλες μεταξύ τους ευθείες. Η διάκριση της περιγράμματος από την επιφάνεια, ο υπολογισμός της περιμέτρου και του εμβαδού γεωμετρικών σχημάτων. Η αναγνώριση, η ονομασία και τα χαρακτηριστικά γεωμετρικών στερεών. Η επεξεργασία συμμετρικών σχημάτων.

Στη Στατιστική: Η συλλογή, η οργάνωση, η αναπαράσταση και η ερμηνεία ερευνητικών δεδομένων.

Ε' τάξη

Στους αριθμούς και τις πράξεις τους: Οι αριθμοί και πράξεις φυσικών αριθμών μέχρι το 1.000.000. Οι κλασματικοί αριθμοί, τα κλάσματα μεγαλύτερα της ακέραιης μονάδας, η ισοδυναμία κλασμάτων, η σύγκριση και η διάταξη κλασμάτων, οι πράξεις της πρόσθεσης, της αφαίρεσης, του πολλαπλασιασμού και της διαίρεσης των κλασμάτων. Οι δεκαδικοί αριθμοί, η αξία θέσης των ψηφίων στους δεκαδικούς αριθμούς και η διάταξή τους. Οι πράξεις της πρόσθεσης, της αφαίρεσης, του πολλαπλασιασμού και της διαίρεσης των δεκαδικών αριθμών.

Στη στατιστική και τις πιθανότητες: Η συλλογή, η οργάνωση και η αναπαράσταση των δεδομένων. Η μέση τιμή. Η εισαγωγή στις πιθανότητες.

Στον χώρο, τη γεωμετρία και τις μετρήσεις: Τα είδη γωνιών, η μέτρηση γωνιών και τα είδη των τριγώνων ως προς τις γωνίες και ως προς τις πλευρές τους. Η καθετότητα και τα ύψη

τριγώνου. Η συμμετρία. Το μήκος κύκλου. Η περίμετρος γεωμετρικών σχημάτων. Οι μονάδες μέτρησης της επιφάνειας, το εμβαδό του τετραγώνου, του ορθογώνιου και του ορθογώνιου τριγώνου. Ο όγκος γεωμετρικών στερεών. Οι μονάδες μέτρησης του όγκου, της χωρητικότητας, της μάζας και του χρόνου.

Στ' τάξη

Στους αριθμούς και τις πράξεις τους: Η απαγγελία, η ανάγνωση, η γραφή και η διάταξη φυσικών, κλασματικών και δεκαδικών αριθμών και η εκτέλεση όλων των πράξεων τους. Αριθμητικά, γεωμετρικά και σύνθετα μοτίβα.

Στις εξισώσεις: Η επίλυση εξισώσεων στις οποίες ο άγνωστος είναι προσθετός, μειωτέος ή αφαιρετέος, παράγοντας γινομένου, διαιρετέος ή διαιρέτης.

Στους λόγους και τις αναλογίες: Τα ανάλογα και τα αντιστρόφως ανάλογα ποσά. Τα ποσοστά.

Στη στατιστική: Η συλλογή και η επεξεργασία δεδομένων. Η απεικόνιση δεδομένων με ραβδογράμματα ή εικονογράμματα. Η ταξινόμηση δεδομένων και η εξαγωγή συμπερασμάτων. Ο μέσος όρος – μέση τιμή.

Στον χώρο, τη γεωμετρία και τις μετρήσεις: Οι μονάδες μέτρησης του μήκους, της μάζας και του χρόνου. Τα γεωμετρικά σχήματα – πολύγωνα και γωνίες. Η μέτρηση επιφανειών. Το εμβαδό του παραλληλογράμμου, του τριγώνου, του τραpezίου και του κυκλικού δίσκου. Τα γεωμετρικά στερεά. Οι μονάδες όγκου – χωρητικότητας. Ο όγκος του κύβου και του ορθογώνιου παραλληλεπίπεδου.

Φυσικά δημοτικού σχολείου

Ε' τάξη

Ως βασικό εγχειρίδιο για τη διδασκαλία των Φυσικών στην Ε' τάξη, προτείνεται το Τετράδιο Εργασιών. Επισημαίνεται η διδακτική αξιοποίηση των εμπλουτισμένων βιβλίων από το ψηφιακό σχολείο <http://ebooks.edu.gr/> και μαθησιακών αντικειμένων από το photodentro.edu.gr.

Ακολουθούν οι βασικοί στόχοι που είναι αναμενόμενο να έχουν επιτευχθεί ανά ενότητα για την Ε' τάξη:

Με την ολοκλήρωση της Ε' τάξης οι μαθητές και οι μαθήτριες αναμένεται να έχουν εξοικειωθεί με την ερευνητική μέθοδο των Φ.Ε. και κατά τη διάρκεια της διά ζώσης λειτουργίας των σχολείων να έχουν πραγματοποιήσει πειράματα με απλά υλικά.

Αναμένεται να έχουν έρθει σε επαφή/εξοικειωθεί με έννοιες των Φ.Ε. των τριών πρώτων κεφαλαίων (**Υλικά σώματα- Ενέργεια-Θερμότητα**) και στο διάστημα μέχρι τη λήξη του διδακτικού έτους με έννοιες των Φ.Ε. που περιέχονται στα επόμενα τρία κεφάλαια (**Ηλεκτρισμός – Φως – Ήχος**)

(Αν εκπαιδευτικοί έχουν αλλάξει στον προγραμματισμό τους, τη σειρά διδασκαλίας των κεφαλαίων θα προβούν σε ανάλογες τροποποιήσεις):

1. Από το κεφάλαιο: **Υλικά σώματα (όγκος, μάζα, πυκνότητα)**

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να αναφέρουν ότι η μάζα, ο όγκος και η πυκνότητα είναι χαρακτηριστικές ιδιότητες των υλικών σωμάτων και να γνωρίζουν τις μονάδες μέτρησης του όγκου και της μάζας.

2. Από το κεφάλαιο: **Ενέργεια**

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να έχουν αποκτήσει βασικές γνώσεις για την ενέργεια, τις πηγές της, για τις διάφορες μορφές της καθώς και για τις μετατροπές της. Να αναφέρουν ότι πολλές φορές προκαλούμε εμείς οι ίδιοι τη μετατροπή της ενέργειας στη μορφή, που μας είναι κάθε φορά χρήσιμη και ένα μέρος της μετατρέπεται σε θερμότητα την οποία δεν μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε. Επίσης, να αναφέρουν ότι και ο ανθρώπινος οργανισμός

είναι ένας μετατροπέας ενέργειας. **Να έχουν κατανοήσει τη δομή και τη λειτουργία του πεπτικού συστήματος.**

3. Από το κεφάλαιο: Θερμότητα

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να μπορούν να διακρίνουν το φυσικό μέγεθος «θερμότητα» από το φυσικό μέγεθος «θερμοκρασία», να έχουν μελετήσει φαινόμενα σχετικά με τη θερμότητα, όπως η συστολή και διαστολή στερεών, υγρών και αερίων καθώς και φαινόμενα σχετικά με την αλλαγή φυσικής κατάστασης.

4. Από το κεφάλαιο: Ηλεκτρισμός

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να έχουν αποκτήσει βασικές γνώσεις για τον στατικό ηλεκτρισμό, το ηλεκτρικό ρεύμα, τα απλά ηλεκτρικά κυκλώματα με μπαταρίες, τους διακόπτες και τους λαμπτήρες. Επίσης, να διακρίνουν τους μονωτές και τους αγωγούς, και να γνωρίζουν τους κινδύνους που προκύπτουν από τη χρήση της ηλεκτρικής ενέργειας.

5. Από το κεφάλαιο: Φως

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να γνωρίζουν ότι το φως διαδίδεται ευθύγραμμα, να έχουν μελετήσει το σχηματισμό της σκιάς των αντικειμένων και τα φαινόμενα της ανάκλασης, της διάχυσης και της απορρόφησης του φωτός.

6. Από το κεφάλαιο: Ήχος

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να έχουν αποκτήσει βασικές γνώσεις για τον τρόπο παραγωγής και διάδοσης του ήχου, να έχουν μελετήσει τα απλά ηχητικά φαινόμενα (ανάκλαση-απορρόφηση). Επίσης, να γνωρίζουν το αφτί ως όργανο ακοής του ανθρώπου και να αναφέρουν τις επιπτώσεις της ηχορρύπανσης στη ζωή μας, καθώς και τους τρόπους αντιμετώπισής της.

Από τα Φυσικά της Ε΄ τάξης επισημαίνεται ότι η ενότητα «**ΜΗΧΑΝΙΚΗ**» έχει μεταφερθεί για διδασκαλία στην Στ΄ τάξη με μείωση των φύλλων εργασίας σύμφωνα με την με αρ. Φ.20/130423/Δ1/22-8-2019 εγκύκλιο του ΥΠΑΙΘ και θέμα: «*Οδηγίες για τη διαχείριση της ύλης για τα μαθήματα των Φυσικών Επιστημών στο Δημοτικό σχολείο*» και την Φ.20/118927/Δ1/10-9-20 με θέμα «*Οδηγίες διδασκαλίας της Γλώσσας, των Μαθηματικών, των Κοινωνικών και Φυσικών Επιστημών στα Δημοτικά σχολεία κατά το σχολικό έτος 2020-2021*».

Στ΄ τάξη

Ως βασικό εγχειρίδιο για τη διδασκαλία των Φυσικών στην Στ΄ τάξη, προτείνεται το Τετράδιο Εργασιών. Επισημαίνεται η διδακτική αξιοποίηση των εμπλουτισμένων βιβλίων από το ψηφιακό σχολείο <http://ebooks.edu.gr/> και μαθησιακών αντικειμένων από το photodentro.edu.gr.

Ακολουθούν οι βασικοί στόχοι που είναι αναμενόμενο να έχουν επιτευχθεί ανά ενότητα για την Στ΄ τάξη:

Με την ολοκλήρωση της Στ΄ τάξης οι μαθητές και οι μαθήτριες αναμένεται να έχουν πραγματοποιήσει πειράματα με απλά υλικά και να έχουν έρθει σε επαφή/εξοικειωθεί με έννοιες των Φ.Ε. των πρώτων κεφαλαίων (**Ενέργεια-Θερμότητα – Έμβια, άβια - Ηλεκτρομαγνητισμός**) και στο διάστημα μέχρι τη λήξη του διδακτικού έτους με έννοιες των Φ.Ε. που περιέχονται στα επόμενα κεφάλαια (**Φως – Οξέα, βάσεις, άλατα – Αναπνευστικό, Κυκλοφορικό- Αναπαραγωγικό σύστημα – Μεταδοτικές ασθένειες - Μηχανική**).

(Αν εκπαιδευτικοί έχουν αλλάξει στον προγραμματισμό τους, τη σειρά διδασκαλίας των κεφαλαίων θα προθούν σε ανάλογες τροποποιήσεις):

1. Από το κεφάλαιο: Ενέργεια

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να αποκτήσουν βασικές γνώσεις για την ενέργεια και τις μορφές και τις πηγές ενέργειας. Να γνωρίσουν το πετρέλαιο, τους ορυκτούς άνθρακες και το φυσικό αέριο ως πηγές ενέργειας καθώς και την περιβαλλοντική ρύπανση που επιφέρουν, αντιδιαστέλλοντάς τις με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Να αναφέρουν επιχειρήματα για την αναγκαιότητα της οικονομίας στη χρήση της ενέργειας και τρόπους, με τους οποίους μπορούμε να συμβάλουμε στην εξοικονόμηση ενέργειας.

2. Από το κεφάλαιο: Θερμότητα

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να μελετήσουν τους τρόπους μετάδοσης, μεταφοράς και διάδοσης της θερμότητας.

3. Από το κεφάλαιο: Έμβια – άβια

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να διακρίνουν τα έμβια και τα άβια και να αναφέρουν ότι το κύτταρο είναι βασική δομική και λειτουργική μονάδα όλων των ζωντανών οργανισμών.

4. Από το κεφάλαιο: Ηλεκτρομαγνητισμός

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να αποκτήσουν βασικές γνώσεις για τα φαινόμενα τα σχετικά με τους μαγνήτες και να συνδέσουν τα ηλεκτρικά με τα μαγνητικά φαινόμενα και να εξηγήσουν το νόημα της ονομασίας «ηλεκτρομαγνητισμός». Να περιγράψουν με απλά λόγια την αρχή λειτουργίας της γεννήτριας και τη σημασία που έχει η παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος στην καθημερινή μας ζωή.

5. Από το κεφάλαιο: Φως

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να γνωρίσουν το φαινόμενο της διάθλασης του φωτός και τις εφαρμογές του στους φακούς, την ανάλυση του φωτός σε χρώματα, καθώς και τη δομή και λειτουργία του ματιού.

6. Από το κεφάλαιο: Οξέα – βάσεις – άλατα

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να γνωρίσουν τις βασικές ιδιότητες των οξέων, των βάσεων και των αλάτων και να ευαισθητοποιηθούν σχετικά με τους κινδύνους που εγκυμονεί η απρόσεκτη χρήση των χημικών ουσιών.

7. Από το κεφάλαιο: Αναπνευστικό σύστημα

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να κατανοήσουν τη δομή και τη λειτουργία του του αναπνευστικού συστήματος.

8. Από το κεφάλαιο: Κυκλοφορικό σύστημα

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να κατανοήσουν τη δομή και τη λειτουργία του κυκλοφορικού συστήματος.

9. Από το κεφάλαιο: Μεταδοτικές ασθένειες

Οι μαθητές να κατανοήσουν τους τρόπους μετάδοσης των μικροβίων αλλά και τους τρόπους προστασίας από αυτά.

10. Από το κεφάλαιο: Αναπαραγωγικό σύστημα

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να κατανοήσουν τη δομή και τη λειτουργία του του αναπαραγωγικού συστήματος.

11. Από το κεφάλαιο της Μηχανικής που έχει προταθεί να διδαχθεί στην Στ' τάξη

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να γνωρίζουν τα σημαντικότερα φυσικά φαινόμενα που σχετίζονται με τις δυνάμεις, καθώς και τις εφαρμογές τους στην καθημερινή ζωή (μέτρηση-δυνάμεις από απόσταση και με επαφή – τριβή – πίεση - υδροστατική & ατμοσφαιρική πίεση).

Τα κεφάλαια της μελέτης του ανθρώπινου σώματος (Αναπνευστικό, κυκλοφορικό και αναπαραγωγικό σύστημα) και το κεφάλαιο «έμβια – άβια» και «Μεταδοτικές ασθένειες», αν δεν έχουν διδαχθεί, προτείνεται να συνδυαστούν και με τις γενικότερες οδηγίες του ΕΟΔΥ για την πρόληψη της αντιμετώπισης της πανδημίας του COVID19.

Ιστορία δημοτικού σχολείου**Γ' τάξη**

Οι περιπέτειες του Οδυσσέα με έμφαση στην προσωπικότητα του Οδυσσέα και τις περιπέτειές του για την επιστροφή στην Ιθάκη.

Προϊστορία – Πρωτοϊστορία αναδεικνύοντας τα σημαντικά στοιχεία από τις εποχές του λίθου (Παλαιολιθική και Νεολιθική εποχή) και του χαλκού (Κυκλαδικός, Μινωικός και Μυκηναϊκός πολιτισμός).

Δ΄ τάξη

Κλασικά χρόνια με έμφαση στους Περσικούς πολέμους, τον «Χρυσό αιώνα του Περικλή», τα αίτια που οδήγησαν στον Πελοποννησιακό πόλεμο καθώς και τις συνέπειες αυτού και την ανάδειξη νέων δυνάμεων (Θήβα, Μακεδονία).

Ελληνιστικά χρόνια: υπογραμμίζοντας την εξέλιξη του κράτους της Μακεδονίας και τις συνθήκες διαβίωσης των κατοίκων κατά τη διάρκεια των διαδόχων του Μ. Αλεξάνδρου με έμφαση στην ανάδειξη της Ρώμης ως νέας δύναμης.

Ε΄ τάξη

Το Βυζαντινό κράτος και οι γειτονικοί λαοί προκειμένου να γνωρίσουν οι μαθητές τους λαούς που περιέβαλλαν το Βυζάντιο και κυρίως τους Άραβες και να εκτιμήσουν τις συνέπειες αυτής της γειτνίασης για την αυτοκρατορία.

Η μεγάλη ακμή του Βυζαντινού κράτους μέσα από τον εκσυγχρονισμό της νομοθεσίας, της διοίκησης και της οικονομίας, παρά τις εσωτερικές διαμάχες (εικονομαχία).

Το Βυζάντιο παρακαμάζει και υποκύπτει σε κατακτητές μέσα από τα εσωτερικά προβλήματα και τους νέους εχθρούς – κατακτητές που οδήγησαν στην Άλωση από τους Φράγκους και τους Τούρκους.

Παιδεία και Πολιτισμός στο Βυζάντιο (με έμφαση στην παιδεία, τη γλώσσα, την τέχνη, τη θέση της γυναίκας στη βυζαντινή κοινωνία, την καθημερινή ζωή στην εποχή των ρωμαϊκών και των βυζαντινών χρόνων).

ΣΤ΄ τάξη

Η Μεγάλη Επανάσταση (1821-1830) με στόχο να κατανοήσουν οι μαθητές τους λόγους που οδήγησαν στην Επανάσταση στις διάφορες περιοχές, πώς ξεκίνησε, πως εξελίχθηκε, τους παράγοντες (εσωτερικούς και εξωτερικούς) που την επηρέασαν και πώς ολοκληρώθηκε με τη δημιουργία του Ελληνικού κράτους.

Η Ελλάδα στον 19^ο αιώνα με στόχο οι μαθητές να εντρυφήσουν στην πολιτική και πολιτειακή κατάσταση που διαμορφώθηκε στο ελληνικό κράτος και τις εδαφικές επεκτάσεις.

Η Ελλάδα στον 20^ο αιώνα σημειώνοντας τα σημαντικά γεγονότα, το Μακεδονικό Αγώνα, το Κίνημα στο Γουδί, τους Βαλκανικούς Πολέμους, τους ανθρώπους που διαδραμάτισαν πρωταγωνιστικό ρόλο στις πολιτικές εξελίξεις και τους δύο Παγκοσμίους Πολέμους.